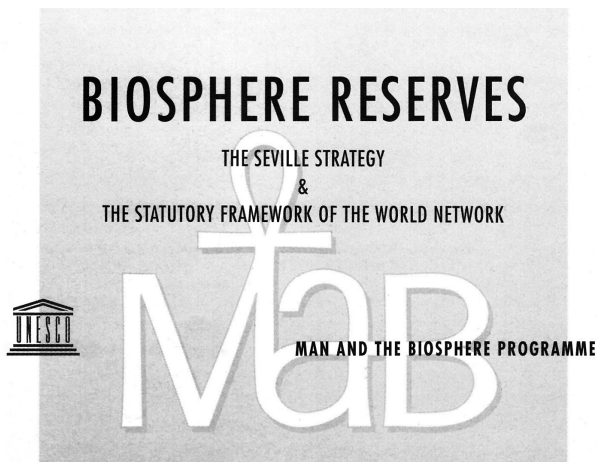

Севилска стратегия за биосферните резервати* (The Seville Strategy for Biosphere Reserves)

Биосферните резервати са създадени, за да отговорят на един от най-важните въпроси, стоящ пред човечеството днес: Как да се съчетаят опазването на биоразнообразието, стремежа за икономическо и социално развитие и запазването на културните ценности? Биосферните резервати са територии със сухоземни или крайбрежни/морски екосистеми, които са международно признати в рамките на Програмата „Човекът и биосферата“ (МАВ) на UNESCO. През март 1995, UNESCO организира в гр. Севиля, Испания, международна конференция от експерти. На тази конференция беше разработена стратегия, известна като „Севилска стратегия“. В нея са предложени основните действия, които трябва да бъдат предприети за бъдещото развитие на биосферните резервати в 21-и век. Севилската конференция даде възможност да се завърши и Нормативната рамка на Световната мрежа от биосферни резервати. И двата документа бяха приети като 28 С/Резолюция 2.4 на Генералната конференция на UNESCO през ноември 1995. Един от най-важните моменти на тези документи е новата роля, която биосферните резервати могат да играят в отговор на някои от проблемите, изложени в Agenda 21 на Конференцията по околна среда и развитие на ООН (Рио, 1995). В същото време, те подчертават същественния принос, който биосферните резервати биха имали в прилагането на Конвенцията за биологичното разнообразие.

* Превод от английски език Владимир Владимиров, ИБЕИ, БАН

28 С/Резолюция 2.4 на Генералната конференция на UNESCO (Ноември 1995)

Генералната конференция,

Подчертавайки, че Севилската конференция потвърди специалната роля на биосферните резервати, създадени в рамките на Програмата „Човекът и биосферата“ (MAB) на UNESCO, в опазването на биологичното разнообразие в хармония със запазването на свързаните с това културни ценности,

Считайки, че биосферните резервати представляват идеални територии за провеждането на изследвания, дългосрочен мониторинг, квалифициране, обучение и повишаване на информираността на обществото, насърчавайки местните общности пълноценно да участват в опазването и устойчивото използване на ресурсите,

Считайки, че те са и територии за демонстрации и поле на действие в контекста на регионалното развитие и планирането при използването на земите,

Считайки, че Световната мрежа от биосферни резервати по този начин е съществен принос за прилагането на целите на Agenda 21 и на всички международни конвенции, приети на и след Конференцията в Рио, и по-специално на Конвенцията за биологичното разнообразие,

Вярвайки, че е необходимо да се разшири и подобри сегашната Мрежа и да се насърчават регионалното и световното взаимодействие, подкрепяйки усилията на развиващите се страни да изградят, подсилят и подобрят биосферните резервати,

1. *Одобрява* Севилската стратегия и призовава Генералния директор да разгърне необходимите ресурси за нейното ефективно прилагане и да осигури възможно най-широкото ѝ разпространяване до всички заинтересовани страни;
1. *Призовава* страните-членки да прилагат Севилската стратегия и да осигурят необходимите за това ресурси;
2. *Призовава* международните и регионалните междуправителствени организации и подходящи неправителствени организации да партнират на UNESCO, за да се осигури оперативното развитие на Световната мрежа от биосферни резервати, както и финансиращите организации, за да осигурят необходимите ресурси;
3. *Приема* Нормативната рамка на Световната мрежа от биосферни резервати, приложена тук, и призовава:
 - (а) Страните-членки да определят и прилагат политика, съобразявайки се с биосферните резервати;
 - (б) Генералният Директор да назначи Секретариат на Световната мрежа от биосферни резервати в съответствие с изискванията на Нормативната рамка и по този начин да се допринесе за безпроблемното функциониране и подсилване на Световната мрежа.

Севилска стратегия за биосферните резервати

Биосферните резервати: първите двадесет години

Биосферните резервати са създадени, за да отговорят на един от най-важните въпроси, стоящи пред човечеството днес: Как може да се съчетае опазването на биоразнообразието и биологичните ресурси с тяхното устойчиво използване? Ефективно функциониращият биосферен резерват включва учени в областта на природните и социалните науки; природозащитни групи и групи по развитието; управленски структури и местните общности – всички, работещи съвместно по този комплексен проблем.

Концепцията за биосферните резервати беше създадена през 1974 от специална комисия на Програмата „Човекът и биосферата“ на UNESCO. Изграждането на мрежата от биосферни резервати започна през 1976 и до март, 1995 към нея бяха присъединени 324 резервата от 82 страни. Мрежата е ключов компонент в целта на Програмата „Човекът и биосферата“ да постигне устойчив баланс между понякога противоречащите си цели, свързани с опазването на биоразнообразието, подобряване на икономическото развитие и поддържането на свързаните с това културни ценности. Биосферните резервати са територии, където тази цел се тества, уточнява, демонстрира и прилага.

През 1983 г. UNESCO и Програмата за околна среда на Обединените нации (UNEP), в сътрудничество с FAO и IUCN, организираха Първия международен конгрес по биосферните резервати в гр. Минск (Белорусия). Конгресът доведе до разработването през 1984 г. на План за действие за биосферните резервати, който бе официално парафиран от Генералната Конференция на UNESCO и от Управителния Съвет на UNEP. Въпреки че голяма част от този план е все още в сила, контекстът, в който биосферните резервати оперират се е променил значително, както бе показано от Конвенцията за биологичното разнообразие. Конвенцията бе подписана в Рио де Жанейро през 1992 г. и влезе в сила през декември 1993 г., като досега е ратифицирана от повече от 100 страни. Основните цели на Конвенцията са: опазване на биологичното разнообразие; устойчиво използване на неговите компоненти и честно и равноправно разпределяне на печалбите, произтичащи от използването на генетичните ресурси. Биосферните резервати подкрепят този интегриран подход и по този начин допринасят за прилагането на Конвенцията.

В десетилетието след Конгреса в Минск, представите за защитените територии като цяло и за биосферните резервати се развиваше в паралелни посоки. Особено важно е, че връзката между опазването на биоразнообразието и нуждите, свързани с развитието на местното население – главен компонент в концепцията за биосферните резервати – сега се разглежда като ключова характеристика на успешното управление на повечето национални паркове, природни резервати и други защитени територии. На Четвъртия световен конгрес по националните

паркове и защитените територии, който се проведе през февруари 1992 в гр. Каракас, Венецуела, управителите на защитените територии от целия свят възприеха много от идеите (участие на местното население, връзки между опазването и развитието, значимостта на международното сътрудничество), които представляват най-съществените аспекти на биосферните резервати. Конгресът одобри и резолюция в подкрепа на биосферните резервати.

Настъпиха и съществени иновации в управлението на самите биосферни резервати. Бяха разработени нови методологии за включването на всички заинтересовани страни във вземането на решения и разрешаването на конфликти, като се повиши вниманието към използването на регионалните подходи. Бяха създадени нови видове биосферни резервати, като клъстери и транс-гранични резервати, а много биосферни резервати се развиха значително от първоначалното фокусиране върху опазването до по-значително интегриране на опазването с развитието, чрез засилващо се коопериране между всички заинтересовани страни. Същевременно нови международни мрежи, подпомогнати от технологичния напредък, включващ използването на по-мощни компютри и Интернет, значително улесниха контактите и кооперирането между биосферните резервати в различните страни.

В този контекст, Управителният борд на UNESCO реши през 1991 г. да изгради Консултативен комитет (Advisory Committee) за биосферните резервати. Този Консултативен комитет реши, че е необходимо да се оцени ефективността на Плана за действие от 1984, да се анализира неговото прилагане и да се развие стратегия за биосферните резервати за преминаването в 21-и век.

В съответствие с Резолюция 27/C/2.3 на Генералната конференция, в периода от 20 до 25 март 1995, UNESCO организира в гр. Севиля, Испания, Международна конференция по биосферните резервати по покана на испанските власти. В тази Конференция взеха участие около 400 експерти от 102 страни и 15 международни и регионални организации. Конференцията беше организирана, за да подпомогне да се оцени опита от прилагането на Плана за действие от 1984, да се отрази ролята на биосферните резервати през 21-и век (което доведе до формулирането на визията от Севиля) и да се разработи първоначален вариант на Нормативната рамка за Световната мрежа от биосферни резервати. Конференцията разработи и Севилската стратегия, която е представена тук. Международният координационен съвет (ICC) на Програмата „Човекът и биосферата“ (МАВ), на Тринадесетата си сесия (12-16 юни 1995), подкрепи напълно Севилската стратегия.

Концепция за биосферните резервати

Биосферните резервати са „територии със сухоземни или крайбрежни/морски екосистеми или комбинация от тях, които са международно признати в рамките на Програмата „Човекът и биосферата“ (МАВ) на UNESCO“ (*Нормативна рамка на Световната мрежа от биосферни резервати*). Резерватите се номинират от правителствата на съответните страни; всеки резерват трябва да отговаря на минимален набор от критерии и условия, за да бъде присъединен към Световната мрежа. Всеки резерват трябва да изпълнява три взаимно-допълващи се функции:

консервационна – да опазва генетичните ресурси, видовете, екосистемите и ландшафтите; развиваща – да насърчава устойчивото икономическо и човешко развитие и логистична – да подкрепя демонстрационни проекти, природозащитно обучение и квалификация, както и изследвания и мониторинг, свързани с местни, национални или глобални проблеми на опазването и устойчивото развитие.

Физически всеки биосферен резерват трябва да съдържа три елемента: една или повече централни зони, които са строго охраняеми територии за опазване на биологичното разнообразие, мониторинг на минимално нарушени екосистеми, не-деструктивни изследвания и други дейности с минимално влияние (напр. образование); ясно очертана буферна зона, която обикновено заобикаля централната зона и служи за провеждането на дейности, съвместими с разумните екологични практики, включващи природозащитно обучение, рекреация, екотуризъм, приложни и фундаментални изследвания; и преходна зона (кооперативна зона), която може да включва различни селскостопански дейности, селища и използване на ресурси, в които местните общности, управителните агенции, учените, неправителствените организации, културните сдружения и всички други заинтересовани страни работят съвместно за управлението и устойчивото развитие на ресурсите на територията. Независимо, че първоначално са били предвидени като серия от концентрични кръгове, трите зони са изградени по различен начин, в зависимост от местните нужди и условия. Всъщност, едни от най-силните моменти в концепцията за биосферните резервати са гъвкавостта и изобретателността, с която тази концепция е била приложена в различни ситуации.

Някои страни създадоха специално законодателство за биосферните резервати. В много други страни централната и буферната зона са обявени (изцяло или частично) за защитени територии, съгласно съответното национално законодателство. Редица биосферни резервати съдържат едновременно територии, защитени съгласно други системи (като национални паркове и резервати) и други международно признати територии (напр. територии на Световното наследство и територии по РАМСАР).

Собствеността може също да варира. Централните зони на биосферните резервати са предимно обществена собственост, но могат да бъдат и частни или принадлежащи на неправителствени организации. В много случаи буферната зона е частна или общинска собственост, както е най-често и за преходната зона. Севилската стратегия отразява този широк спектър от условия.

Визията от Севиля за 21-и век

Какво бъдеще очаква света в навечерието на 21-и век? Настоящите тенденции в нарастването и разпределението на човешката популация, нарастващите нужди от енергия и природни ресурси, глобализацията на икономиката и отражението на моделите на търговия върху селските райони, ерозията на културната самобитност, централизацията и трудностите за достъп до необходимата информация, както и неравномерното разпределение на технологичните иновации, всичко това обрисова една реална картина на перспективите на околната среда и развитието в близко бъдеще.

UNCED (Конференцията на Обединените нации за околна среда и развитие) предложи алтернативата за работа, с цел постигане на устойчиво развитие, включвайки грижата за околната среда и по-голяма социална справедливост, уважение към местните общности и натрупаната им мъдрост. Agenda 21 на Конвенциите за биологичното разнообразие, климатичните промени и опустиняването, както и други многостранни спогодби, показват пътя напред на международно ниво.

Но световната общност се нуждае от работещи примери, възприемащи идеите на UNCED за подобряването както на опазването на биоразнообразието, така и на устойчивото развитие. Тези примери могат да работят само тогава, когато изразяват всичките социални, културни, духовни и икономически нужди на обществото и са научно обосновани.

Биосферните резервати предлагат такива примери. Вместо да се превърнат в острови на свят, в който драстичното човешко влияние непрекъснато се засилва, биосферните резервати могат да се превърнат в територии, където да бъдат съгласувани човешките дейности с природата, могат да предадат знанието и опита от миналото за нуждите на бъдещето и да демонстрират как да се преодолеят проблемите, свързани със секторната организация на институциите. Накратко, биосферните резервати са много повече от просто „защитени територии“.

Следователно, биосферните резервати имат нова роля. Те не само са средство за хората, живеещи и работещи в и около тях за постигане на балансирано взаимоотношения с природата, но също имат и значителен принос за обществото като цяло, показвайки пътя към по-устойчиво бъдеще. Това е в основата на визията за биосферните резервати за 21-и век.

Международната конференция по биосферните резервати в Севиля (Испания), 20–25 март 1995, прие двустранен подход:

- да се проучи досегашния опит в прилагането на иновационната концепция за биосферните резервати;
- да се определи доколко и на коя от всяка от трите функции трябва да се наблегне занапред – консервационна, развиваща и логистична.

Севилската конференция заключи, че независимо от проблемите и ограниченията, свързани с установяването на биосферни резервати, програмата като цяло е иновационна и много успешна. По-специално, трите основни функции ще стават все по-актуални с всяка изминала година. В процеса на прилагането им и в светлината на направените анализи, Конференцията определи следните 10 ключови насоки, съставляващи основата на новата Севилска стратегия:

1. Подсилване на приноса, който биосферните резервати имат в прилагането на международните споразумения чрез опазването и постигането на устойчиво развитие и по-специално на Конвенцията за биологичното разнообразие и другите споразумения, като тези за климатичните промени, опустиняването и горите.
2. Изграждане на биосферни резервати, включващи голямо природно, биологично, икономическо и културно разнообразие и вариращи от почти естествени региони до градове. Съществува изключителен потенциал и

- необходимост да се приложи концепцията за биосферните резервати към крайбрежната и морската среда.
3. Подсилване на зараждащите се регионални, междурегионални и тематични мрежи от биосферни резервати като компоненти на Световната мрежа от биосферни резервати.
 4. Засилване на научните проучвания, мониторинга, квалифицирането и обучението в биосферните резервати, тъй като опазването и рационалното използване на ресурсите в тези територии изисква солидна основа в областта на природните, социалните и хуманитарните науки. Тази нужда е особено остра в страни, в които биосферните резервати нямат човешки и финансови ресурси и трябва да получат приоритетно внимание.
 5. Увереност, че всичките зони на биосферните резервати допринасят за опазването, устойчивото развитие и научните изследвания.
 6. Разширяване на преходната зона, така че да обхване обширни територии, подходящи за управление на екосистемите и използване на биосферните резервати за тестване и демонстриране на подходи за устойчиво развитие в регионален мащаб. Поради това, трябва да се обърне специално внимание на преходната зона.
 7. По-пълно отразяване на човешките измерения на биосферните резервати. Необходимо е да бъде установена връзка между културното и биологичното разнообразие. Традиционният опит и генетичните ресурси трябва да бъдат съхранени и тяхната роля в устойчивото развитие трябва да бъде призната и насърчавана.
 8. Подобряване на управлението на всеки биосферен резерват като ‘пакт’ между местната общност и обществото като цяло. Управлението трябва да е отворено, развиващо се и адаптивно. Подобен подход би дал възможност да се докаже, че биосферните резервати и техните местни общности са способни да устоят на външен политически, икономически и социален натиск.
 9. Интегриране на всички заинтересовани групи и сектори в партньорски подход към биосферните резервати както на местно, така и на по-широко ниво. Всички трябва да могат свободно да разменят информация.
 10. Инвестиране в бъдещето. Биосферните резервати трябва да бъдат използвани за задълбочаване на нашите познания за връзката на човека с природата, чрез програми за подобряване на информираността на обществото, формално и неформално обучение, основани на взаимодействие между поколенията в дългосрочна перспектива.

Следователно, биосферните резервати трябва да опазват и генерират природни и културни ценности чрез мениджмънт, който е научно правилен, културно креативен и оперативно устойчив. Световната мрежа от биосферни резервати, както е обоснована от Севилската стратегия, е интегриращо средство, което може да подпомогне постигането на по-голяма солидарност между хората и нациите по света.

Стратегията

Настоящата Стратегия дава препоръки за изграждане на ефективен биосферен резерват и за създаване на условия за подходящо функциониране на Световната мрежа от биосферни резервати. Тя не повтаря общите принципи на Конвенцията за биологичното разнообразие и на Agenda 21, а посочва специфичната роля на биосферните резервати в развиването на новата визия за взаимоотношенията между опазването и развитието. Поради това този документ е преднамерено фокусиран върху няколко приоритета.

Стратегията посочва нивото (международно, национално, индивидуален биосферен резерват), на което всяка препоръка би била най-ефективна. Независимо от това обаче, имайки предвид множеството разнообразни ситуации на национално и местно ниво, свързани с управлението на биосферните резервати, на препоръчаните нива на действие трябва да се гледа като на примерни и те следва да бъдат адаптирани към съответната ситуация. Специално внимание трябва да се обърне на факта, че националното ниво включва и всички правителствени нива над нивото на индивидуалния резерват (напр. областно, общинско и т.н.). В някои страни, национални или местни Неправителствени организации (НПО) могат също да бъдат включени към това ниво. По подобен начин, 'международното' ниво често включва регионални и междурегионални дейности.

Стратегията включва също така и препоръчителни Индикатори за нейното прилагане, т.е. списък на всички действия, които ще дадат възможност на всички заинтересовани да следят и оценяват прилагането на Стратегията. Критериите, които бяха използвани при разработването на индикаторите са: наличност на информацията (дали информацията може да бъде сравнително лесно събрана), опростеност (дали данните са еднозначни) и полезност (дали информацията ще е полезна на мениджърите на резервата, Националния комитет или на различни регионални и по-обширни мрежи от резервати). Една от функциите на Индикаторите за прилагане е да се създаде база-данни от успешни механизми за прилагане, както и да се разменя тази информация между всички членове на Световната мрежа от биосферни резервати.

Основна цел I: Използване на биосферните резервати за опазване на природното и културното разнообразие

Подцел I.1. Постигане на по-пълно покриване на природното и културното разнообразие от Световната мрежа от биосферни резервати.

Препоръки на международно ниво:

1. Организирайте биосферните резервати като средство за прилагането на целите на Конвенцията за биологичното разнообразие.
2. Насърчавайте изчерпателен подход за биогеографска класификация, вземащ под внимание такива идеи като анализ на уязвимостта, за да се разработи система, обхващаща социално-екологични фактори.

Препорки на национално ниво:

3. Подгответе биогеографски анализ на страната като основа за оценяване на покриването от Световната мрежа от биосферни резервати.
4. В светлината на този анализ, вземете под внимание съществуващите защитени територии, изградете, подобрете или разширете биосферните резервати колкото е необходимо, обръщайки специално внимание на фрагментираните хабитати, застрашените екосистеми и уязвимите природни и културни среди.

Подцел I.2. Интегриране на биосферните резервати в планирането по опазването.

Препоръки на международно ниво:

1. Насърчавайте изграждането на транс-гранични биосферни резервати като средство за опазване на организмите, екосистемите и генетичните ресурси от двете страни на националните граници.

Препоръки на национално ниво:

2. Интегрирайте биосферните резервати в стратегиите за опазване на биоразнообразието и устойчивото използване на ресурсите, в плановете за защитените територии, в националните стратегии по биоразнообразието и плановете за действие в смисъла на Статия 6 от Конвенцията за биологичното разнообразие.
3. Когато е възможно, включете проекти за подобряване или развитие на биосферните резервати в програми, инициирани и финансирани по Конвенцията за биологичното разнообразие и други международни конвенции.
4. Свържете биосферните резервати помежду им и с други защитени територии с помощта на зелени коридори и по други начини, способстващи за подобряване на опазването на биоразнообразието и осигурете поддържането на тези връзки.
5. Използвайте биосферните резервати за *in-situ* опазване на генетичните ресурси, включително на дивите родственици на култивираните и одомашнените видове; обмислете използването на биосферните резервати като места за рехабилитация или реинтродукция, като при възможност ги свържете с програми за *ex-situ* опазване и използване на ресурсите.

Основна цел II: Използване на биосферните резервати като модели за управление на земите и подходи за устойчиво развитие

Подцел II.1. Осигуряване на подкрепата и участието на местните жители.

Препоръки на международно ниво:

1. Подгответе ръководства за ключови аспекти от управлението на биосферните резервати, включително разрешаване на конфликти, осигуряване на печалби за местното население, участие на всички заинтересовани страни във взимането на решения и споделяне на отговорността за управлението.

Препоръки на национално ниво:

2. Включете биосферните резервати в плановете за постигане на целите за устойчиво ползване на ресурсите на Agenda 21 и Конвенцията за биологичното разнообразие.
3. Изградете, подобрете или разширете биосферните резервати така, че да включат територии, където има характерен за страната, традиционен начин на живот и използване на биоразнообразието (включително и свети места), или където има критично взаимодействие между хората и средата, в която живеят (напр. крайградска среда, деградирани градски територии, крайбрежни територии, сладководни влажни зони).
4. Определете и подкрепете установяването на дейности, съвместими с целите на опазването, чрез трансфер на подходящи технологии, включващи традиционните знания и опит и които способстват за постигане на устойчиво развитие в буферната и преходната зона.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

5. Проучете интересите на различните заинтересовани страни и ги включете напълно в планирането и вземането на решения, засягащи управлението и използването на резервата.
6. Идентифицирайте и обърнете внимание на факторите, които водят до деградация на околната среда и до неустойчиво използване на биологичните ресурси.
7. Оценете естествените продукти и услугите в резервата и използвайте тези оценки, за да насърчавате щадящи околната среда и икономически устойчиви възможности за генериране на доходи за местното население.
8. Разработете стимули за опазване и устойчиво използване на природните ресурси и алтернативни начини на живот за местното население в случаите, когато съществуващите дейности са ограничени или забранени в биосферния резерват.
9. Уверете се, че печалбите, произтичащи от използването на природните ресурси, се разпределят равноправно между всички заинтересовани страни по такива начини, като разпределянето на входните такси, продажба на природни продукти и ръчни изделия, използване на местни техники на строене и труд и разработването на устойчиви дейности (напр. селско стопанство, лесовъдство и т.н.).

Подцел II.2. Осигуряване на по-добра хармонизация и взаимодействие между различните зони на биосферните резервати.*Препоръки на национално ниво:*

1. Уверете се, че всеки биосферен резерват има ефикасна политика или план за управление, както и подходяща управляваща структура или механизъм за тяхното прилагане.

2. Разработете механизми за установяване на несъответствия между опазването и устойчивото използване на ресурсите в биосферния резерват и вземете мерки за постигането на подходящ баланс между тях.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

3. Разработете и утвърдете институционални механизми за управление, координиране и интегриране на програмите и дейностите в биосферния резерват.
4. Утвърдете местна консултативна рамка, в която са представени всички заинтересовани страни в икономическата и социалната сфера, включвайки пълен набор от сфери (напр. селско стопанство, лесовъдство, лов, водоснабдяване и енергоснабдяване, риболов, туризъм, рекреация, научни изследвания).

Подцел II.3. Интегриране на биосферните резервати в регионалното планиране.

Препоръки на национално ниво:

1. Включете биосферните резервати в регионалните политики за развитие и в регионалното планиране за използване на земите.
2. Насърчавайте основните сектори на използване на земите около биосферните резервати да възприемат практиките за устойчиво използване на земите.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

3. Организирайте форуми и демонстрационни територии за изследване на регионалните социално-икономически проблеми и проблемите на околната среда, както и за устойчиво използване на биологичните ресурси, които са важни за региона.

Основна цел III: Използване на биосферните резервати за научни изследвания, мониторинг, образование и квалификация

Подцел III.1. Задълбочаване на знанията за взаимодействията на човека с биосферата.

Препоръки на международно ниво:

1. Използвайте Световната мрежа от биосферни резервати за провеждане на сравнителни природонаучни и социално-икономически изследвания, включително и дългосрочни такива в продължение на десетки години.
2. Използвайте световната мрежа от биосферни резервати за прилагане на международни изследователски програми, посветени на теми като биоразнообразието, опустиняването, кръговрата на водата, етнобиологията и глобалните промени.
3. Използвайте Световната мрежа от биосферни резервати за кооперативни изследователски програми на регионално и междурегионално ниво, като тези, съществуващи за Южното полукълбо, Източна Азия и Латинска Америка.

4. Насърчавайте развитието на иновационни, интердисциплинарни изследвания в биосферните резервати, включващи гъвкави моделиращи системи за интегриране на социалните, икономическите и екологичните данни.
5. Разработете Механизъм за обмен на информация (clearing house) за изследователските техники и методологии в биосферните резервати.
6. Насърчавайте взаимодействието между Световната мрежа от биосферни резервати и други изследователски и образователни мрежи и улеснявайте използването на биосферните резервати за колаборативни изследователски проекти на консорциуми от университети и други изследователски институти, както в публичния, така и в държавния сектор, на неправителствено или правителствено ниво.

Препоръки на национално ниво:

7. Интегрирайте биосферните резервати в националните и регионалните изследователски програми и свържете тези изследователски дейности с националните и регионалните политики по опазване и устойчиво развитие.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

8. Използвайте биосферните резервати за фундаментални и приложни изследвания и по-специално проекти, фокусиращи върху локалните проблеми, интердисциплинарни проекти, включващи природните и социалните науки и проекти за възстановяване на деградирани екосистеми, опазване на почвите и водите и устойчиво използване на природните ресурси.
9. Разработете функционална система за управление на данните с цел рационално използване на резултатите от изследванията и мониторинга в управлението на биосферния резерват.

Подцел III.2. Подобряване на мониторинга.

Препоръки на международно ниво:

1. Използвайте Световната мрежа от биосферни резервати на международно, регионално, национално и местно ниво като места за дългосрочен мониторинг по международни програми на теми, като сухоземни и морски системи за наблюдение, глобални промени, биоразнообразие, състояние на горите.
2. Насърчавайте приемането на стандартизирани протоколи за мета-данни, свързани с флората и фауната, за да се улесни обмяната на информация, достъпността и използването на научната информация, генерирана в биосферните резервати.

Препоръки на национално ниво:

3. Насърчавайте участието на биосферните резервати в националните програми за екологичен мониторинг и мониторинг на околната среда и развитието на връзки между биосферните резервати и другите места и мрежи за мониторинг.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

4. Използвайте биосферния резерват за инвентаризации на фауната и флората, събиране на екологични и социално-икономически данни, метеорологични и хидрологични наблюдения, изучаване на ефектите от замърсяването и др., за научни цели и като основа за ефективно управление на територията.
5. Използвайте резервата като експериментална територия за разработване и тестване на методи и подходи за оценка и мониторинг на биоразнообразието, устойчивостта и качеството на живот на населението в него.
6. Използвайте резервата за разработване на индикатори за устойчивост (екологични, икономически, социални и институционални) за различните производствени дейности, провеждани в буферната и преходната зона.
7. Разработете функционална система за управление на данните с цел рационално използване на резултатите от научните изследвания и мониторинга за управлението на биосферния резерват.

Подцел III.3. Подобряване на образованието, информираността и участието на широката общественост.

Препоръки на международно ниво:

1. Съдействайте за обмяната на опит и информация между биосферните резервати с цел засилване на участието на доброволци и местното население в извършваните в тези резервати дейности.
2. Подкрепяйте разработването на комуникационни системи за обмяна на информация за биосферните резервати и опит, свързан с теренната работа.

Препоръки на национално ниво:

3. Включвайте информация за опазване и устойчиво използване на ресурси, съдържащи се в биосферните резервати, в образователните програми и ръководства, както и в медийните кампании.
4. Насърчавайте участието на биосферните резервати в международни мрежи и програми за подобряване на преките връзки в образованието и информирането на широката общественост.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

5. Насърчавайте участието на местните общности, учениците и други заинтересовани страни в образователни и квалификационни програми, както и в изследванията и мониторинга в биосферните резервати.
6. Предоставяйте на посетителите информация за резервата, неговото значение за опазването и устойчивото използване на биоразнообразието, социално-културните му аспекти и за рекреационните и образователните програми и ресурси.
7. Подкрепяйте изграждането на образователни екологични центрове в индивидуалните резервати, които да допринасят за образованието на учениците и други групи.

Подцел III.4. Подобряване на квалификацията на специалистите и мениджърите.

Препоръки на международно ниво:

1. Използвайте Световната мрежа от биосферни резервати за подкрепа и насърчаване на възможности и програми за повишаване на квалификацията.
2. Определете представителни биосферни резервати, които да изпълняват ролята на регионални центрове за квалификация.

Препоръки на национално ниво:

3. Определете нуждата от повишаване на квалификацията на мениджърите на биосферните резервати в 21-и век и разработете моделни квалификационни програми, посветени на теми, като планиране и прилагане на програми за инвентаризации и мониторинг в биосферните резервати, как да се анализират и проучват социо-културните условия, разрешаване на конфликти, кооперативно управление на ресурсите в екосистемен и ландшафтен контекст.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

4. Използвайте резервата за квалификации и провеждане на национални, регионални и локални семинари.
5. Насърчавайте подходящо квалифициране и ангажиране на местното население и другите заинтересовани страни, с цел по-пълното им участие в програмите за инвентаризации, мониторинг и проучване на биосферните резервати.
6. Насърчавайте разработването на квалификационни програми за местните общности и други местни агенти (напр. такива, които участват във вземането на решения, местни лидери, агенти, заети в местното производство, технологичен трансфер и програми за развитие), за да се постигне по-пълното им участие в процесите на планиране, управление и мониторинг в биосферните резервати.

Основна цел IV. Прилагане на концепцията за биосферните резервати

Подцел IV.1. Интегриране на функциите на биосферните резервати.

Препоръки на международно ниво:

1. Посочете и популяризирайте (моделни или илюстративни примери на) биосферни резервати, чийто опит би бил полезен на другите резервати на национално, регионално или международно ниво.
2. Предложете ръководства/съвети за разработването и периодичното отчитане на стратегии и национални планове за действие за биосферните резервати.
3. Организирайте форуми и други механизми за обмяна на информация за мениджърите на биосферните резервати.
4. Подгответе и разпространете информация за това как да се разработват планове или политики за управление на биосферните резервати.

5. Подгответе указания по проблемите на управлението на биосферните резервати, включващи методи за насърчаване на участието на местното население, примерни изследвания върху различни управленчески опции, техники за разрешаване на конфликти.

Препоръки на национално ниво:

6. Уверете се, че всеки биосферен резерват има ефективна политика или план за управление, както и подходяща структура или механизъм за тяхното прилагане.
7. Насърчавайте частните инициативи за установяване и поддържане на природосъобразни и социално устойчиви дейности в подходящите зони на биосферните резервати и в заобикалящите ги територии, с цел стимулиране на местното развитие.
8. Разработвайте и периодично отчитайте стратегии и национални планове за биосферните резервати; тези стратегии трябва да се стремят към взаимно допълване и надграждане (добавена стойност) от страна на биосферните резервати, в сравнение с другите национални инструменти за опазване.
9. Организирайте форуми и други механизми за обмяна на информация за мениджърите на биосферните резервати.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

10. Определете и картирайте различните зони на биосферните резервати и определете техния статут.
11. Подгответе, приложете и наблюдавайте изпълнението на цялостен план или политика за управление, включваща всички зони на биосферния резерват.
12. Когато е необходимо, с цел опазването на централната зона, планирайте отново буферната и преходната зона в съответствие с критериите за устойчиво развитие.
13. Определете и наложете институционални механизми за управление, координиране и интегриране на програмите и дейностите в биосферния резерват.
14. Осигурете участието на местната общност в планирането и управлението на биосферния резерват.
15. Насърчавайте инициативите на частния сектор за установяване и поддържане на природно и социално устойчиви дейности в резервата и заобикалящите го територии.

Подцел IV.2. Подобряване на Световната мрежа от биосферни резервати.

Препоръки на международно ниво:

1. Съдействайте за осигуряването на адекватни ресурси за прилагането на Нормативната рамка (Statutory framework) на Световната мрежа от биосферни резервати.

2. Съдействайте за периодичния преглед (отчет) на биосферните резервати от всяка страна, съгласно изискванията на Нормативната рамка на Световната мрежа от биосферните резервати и подпомагайте страните в усилията им да направят своите биосферни резервати функциониращи.
3. Подкрепяйте функционирането на Консултативния комитет за биосферните резервати (Advisory Committee for Biosphere reserves) и напълно се съобразявайте и използвайте неговите препоръки и ръководства.
4. Ръководете развитието на комуникациите между биосферните резервати, отчитайки техните комуникационни и технически възможности, и съдействайте за подсилването на съществуващите и планираните регионални или тематични мрежи.
5. Развивайте творчески връзки и партньорства с други мрежи от подобно управлявани територии, както и с международни правителствени и неправителствени организации, чиито цели съвпадат с тези на биосферните резервати.
6. Подкрепяйте и улеснявайте побратимяването между биосферни резервати и насърчавайте изграждането на транс-гранични резервати.
7. Популяризирайте колкото се може повече биосферните резервати чрез разпространението на информационни материали, развитие на политики за комуникации и подчертаване на тяхната роля като членове на Световната мрежа от биосферни резервати.
8. Винаги, когато е възможно, съдействайте за включването на биосферните резервати в проекти, финансирани от двустранни или многостранни организации.
9. Мобилизирайте частни фондове от бизнеса, НПО и фондации, в полза на биосферните резервати.
10. Разработвайте стандарти и методологии за събиране и размяна на различни типове данни и подпомагайте тяхното използване в рамките на Мрежата от биосферни резервати.
11. Наблюдавайте, оценявайте и вземайте съответните мерки по прилагането на Севилската стратегия, използвайки Индикаторите за прилагане и анализирайте факторите, подпомагащи реализиране на тези индикатори, както и тези, които пречат за това.

Препоръки на национално ниво:

12. Съдействайте за осигуряването на необходимите ресурси за прилагането на Нормативната рамка на Световната мрежа от биосферни резервати.
13. Разработете национален механизъм за консултиране и координация на биосферните резервати и напълно се съобразявайте и прилагайте неговите препоръки и напътствия.
14. Подгответе оценка на статута и оперирането на всеки биосферен резерват в страната, съгласно изискванията на Нормативната рамка и осигурете необходимите ресурси за премахване на недостатъците.

15. Развивайте творчески връзки и партньорства с други мрежи от територии, управлявани по подобен начин, както и с международни правителствени и неправителствени организации, чиито цели съвпадат с тези на биосферните резервати.
16. Търсете възможности за побратимяването на биосферни резервати и изграждането на транс-гранични биосферни резервати, когато е възможно.
17. Популяризирайте колкото се може повече биосферните резервати чрез разпространението на информационни материали, развитие на политики за комуникации и подчертаване на тяхната роля като членове на Мрежата от биосферни резервати.
18. Включвайте биосферните резервати в проекти за финансиране от международни и двустранно финансиращи организации, включително Световния фонд за околна среда (Global Environment Facility).
19. Мобилизирайте частни фондове от бизнеса, НПО и фондации за нуждите на биосферните резервати.
20. Наблюдавайте, оценявайте и вземайте съответните мерки по прилагането на Севилската стратегия, използвайки Индикаторите за прилагане и анализирайте факторите, подпомагащи постигането на тези индикатори, както и тези, които пречат на достигането на индикаторите.

Препоръки на ниво индивидуален резерват:

21. Популяризирайте колкото се може повече биосферните резервати чрез разпространението на информационни материали, развитие на политики за комуникации и подчертаване на тяхната роля като членове на Мрежата от биосферни резервати.
22. Мобилизирайте частни фондове от бизнеса, НПО и фондации за нуждите на биосферните резервати.
23. Наблюдавайте, оценявайте и вземайте съответните мерки по прилагането на Севилската стратегия, използвайки Индикаторите за прилагане и анализирайте факторите, подпомагащи постигането на тези индикатори, както и тези, които пречат на достигането на индикаторите.

Индикатори по прилагането

ПРЕПОРЪКИ

Международно ниво

Биосферните резервати са включени в прилагането на Конвенцията за биологичното разнообразие	I.1.1
Разработена е подобрена биогеографска система	I.1.2
Изградени са нови транс-гранични биосферни резервати	I.2.1; IV.2.6
Разработени и публикувани са ръководства	II.1.1; IV.1.4; IV.1.5
Прилагат се програми за сравнителни изследвания	III.1.1
Биосферните резервати са включени в международни изследователски програми	III.1.2
Разработени са регионални и междурегионални изследователски програми	III.1.3
Разработени са интердисциплинарни механизми за изследване	III.1.4

Индикатори по прилагането	Препоръки
Разработен е Механизъм за обмен на информация (clearing house) за изследователските техники и методологии	III.1.5
Разработени са взаимодействия с други изследователски и образователни мрежи	III.1.6
Биосферните резервати са включени в международни програми за мониторинг	III.2.1
Приети са стандартизирани протоколи и методологии за данните и обмяната на данни	III.2.2; IV.2.10
Разработен е механизъм за обмяна на опит и информация между биосферните резервати	III.3.1
Приложена е система за комуникация между биосферните резервати	III.3.2; IV.2.4; IV.2.7
Разработени са международни механизми и програми за квалифициране	III.4.1
Изградени и утвърдени са регионални квалификационни центрове	III.4.2
Утвърдени и популяризирани са демонстрационни биосферни резервати	IV.1.1
Оказана помощ за разработването и прегледа на стратегии и национални планове за действие за биосферните резервати	IV.1.2
Разработени са механизми за обмяна на информация между мениджърите на биосферните резервати	IV.1.3
Нормативната рамка (Statutory Framework) на Световната мрежа от биосферни резервати е приложена на международно и национално ниво	IV.2.1; IV.2.2
Консултативния комитет (Advisory Committee) за биосферните резервати е функционален и ефективен	IV.2.3
Изградени и действащи са регионални или тематични мрежи	IV.2.4
Изградени са взаимодействия между биосферните резервати и други територии и организации, управлявани по подобен начин	IV.2.5
Разработени са механизми за насърчаване на побратимяването между биосферните резервати	IV.2.6
Разработени са информационни и рекламни материали за Световната мрежа от биосферни резервати	IV.2.7
Разработени са стратегии за включване на биосферните резервати в двустранни и многостранни проекти за подпомагане	IV.2.8
Разработени са стратегии за мобилизиране на финансови средства от бизнеса, НПО и фондации	IV.2.9
Прилагат се стандарти за данните и методологиите в рамките на Световната мрежа	IV.2.10
Разработени са механизми за мониторинг и оценка на прилагането на Севилската стратегия на национално ниво	IV.2.11

Национално ниво

Направен е биогеографски анализ	I.1.3
Направен е анализ на необходимостта от нови или разширяване на старите биосферни резервати	I.1.4; II.1.3
Биосферните резервати са включени в националните стратегии и други документи и мероприятия, свързани с изпълнението на Конвенцията за биологичното разнообразие и други конвенции	I.2.2; I.1.3
Разработени са връзки между биосферните резервати	I.2.4
Разработени са планове за <i>in situ</i> опазване на генетичните ресурси в биосферните резервати	I.2.5
Биосферните резервати са включени в плановете за устойчиво развитие	II.1.2
Биосферните резервати са изградени така, че да включват традиционен начин на живот и територии с критични взаимоотношения човек-околна среда	II.1.3
Установени и подкрепени са дейностите по опазване и устойчиво използване на биоразнообразието	II.1.4
Всички биосферни резервати имат ефективни планове (политики) за управление	II.2.1; IV.1.6

Индикатори по прилагането	Препоръки
Разработени са механизми за разкриване на несъответствия между опазването и устойчивото използване в биосферните резервати и установяване на подходящ баланс между тях	II.2.2
Биосферните резервати са включени в регионалното планиране на развитието и използването на земите	II.3.1
Секторите по използване на земите около биосферните резервати са насърчени да възприемат устойчиви практики	II.3.2; IV.1.7
Биосферните резервати са включени в националните и регионалните изследователски програми, свързани с политиките по опазване и развитие	III.1.7
Биосферните резервати са включени в националните програми за мониторинг и са свързани с други територии и мрежи за мониторинг	III.2.3
Принципите на опазване и устойчиво ползване, практикувани в биосферните резервати са включени в училищните програми	III.3.3
Биосферните резервати участват в международни образователни мрежи и програми	III.3.4
Разработени са моделни програми за повишаване на квалификацията на мениджърите на биосферните резервати	III.4.3
Разработени са механизми за преглед и оценка на националните стратегии и планове за действие за биосферните резервати	IV.1.8
Разработени са механизми за обмяна на информация между мениджърите на биосферните резервати	IV.1.9
Нормативната рамка на Световната мрежа от биосферни резервати е приложена на национално ниво	IV.2.12; IV.2.14
Разработени са национални механизми за консултации и координиране на биосферните резервати	IV.2.13
Установени са взаимодействия между биосферните резервати и управлявани по подобен начин територии и организации с подобни цели	IV.2.15
Разработени са механизми за насърчаване на побратимяването между биосферните резервати	IV.2.16
Разработени са информационни и рекламни материали за биосферните резервати	IV.2.17
Разработени са стратегии за включване на биосферните резервати в двустранни и многостранни проекти за подпомагане	IV.2.18
Разработени са стратегии за мобилизиране на финансови средства от бизнеса, НПО и фондацииите	IV.2.19
Разработени са механизми за мониторинг и оценка на прилагането на Севилската стратегия	IV.2.20

Ниво индивидуален резерват

Направено е проучване на интересите на всички заинтересовани страни (стейкхолдери)	II.1.5
Направено е проучване на природните продукти и услугите в биосферния резерват	II.1.7
Установени са стимулите за насърчаване на устойчивото ползване от местното население	II.1.8
Изготвен е план за равноправно разпределение на печалбите	II.1.9
Разработени са механизми за управление, координиране и интегриране на програмите и дейностите в биосферния резерват	II.2.3; V.1.10; IV.1.12
Изградена е местна консултативна рамка	II.2.4
Разработени са регионални демонстрационни територии	II.3.3
Приложен е координиран план за изследване и мониторинг	III.1.8; III.2.4
Приложена е функционална система за управление на данните	III.1.9; III.2.7
Биосферния резерват се използва за разработване и тестване на методи за мониторинг	III.2.5

Индикатори по прилагането	Препоръки
Биосферният резерват се използва за разработването на индикатори за устойчивост, подходящи за местното население	III.2.5; II.2.6
Местните заинтересовани страни (стейкхолдери) са включени в образователните, квалификационните, изследователските програми и мониторинга	III.3.5; III.4.5
Разработена е информация за посетителите на биосферния резерват	III.3.6
Изграден е полеви екологичен център в биосферния резерват	III.3.7
Използване на биосферния резерват за провеждане на дейности по повишаване на квалификацията	III.4.4
Провеждане на локални образователни и квалификационни програми	III.4.6
Зоните на биосферния резерват са определени и картирани	IV.1.10
Буферната и преходната зона са така планирани, че да подкрепят устойчивото развитие и опазването на централната зона	IV.1.12
Местното население е включено в планирането и управлението на биосферния резерват	IV.1.14
Насърчават се инициативите на частния сектор за установяване и поддържане на природосъобразни и социално устойчиви дейности	IV.1.15
Разработени са информационни и рекламни материали за индивидуалния биосферен резерват	IV.2.21
Разработени са стратегии за мобилизиране на финансови средства от бизнеса, НПО и фондацииите	IV.2.22
Разработени са механизми за мониторинг и оценка на прилагането на Севилската стратегия на индивидуално ниво	IV.2.23